

DATE : 29/06/2026

SUBJECT : SOCIAL SCIENCES (73)

२९.०६.२०२६ - ११.००

GEOGRAPHY—PAPER II (M)

सामाजिक शास्त्रे (७३) भूगोल—पेपर—२ (म)

TIME : 11.00

SYLLABUS : (REVISED COURSE)

DURATION : 2 Hours

TOTAL PAGES : 4

TOTAL MARKS : 40

वेळ : २ तास

पृष्ठे - 4

एकूण गुण : ४०

सूचना :—

- (1) सर्व प्रश्न/कृती सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) प्रश्न क्रमांक 4(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या भारताच्या नकाशा आराखड्याचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.
- (4) प्रश्न क्रमांक 6(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या आलेख कागदाचा वापर करून ती पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावी.
- (5) प्रश्नांची उत्तरे लिहितांना आवश्यक तेथे आकृत्या/आलेख काढावेत.
- (6) प्रश्नांची उत्तरे लिहितांना नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा आवश्यक तेथे वापर करण्यास परवानगी आहे.
- (7) प्रश्नांची उत्तरे निळ्या किंवा काळ्या शाईच्या पेनने लिहावीत. पेन्सिलने लिहिलेले उत्तरे ग्राह्य धरण्यात येणार नाही.
- (8) आकृत्या, आलेख व नकाशा इत्यादी कार्य करण्यासाठी शिस पेन्सिल किंवा रंगीत पेन्सिल वापरण्यास हरकत नाही.

1. अचूक पर्याय निवडून विधाने पूर्ण लिहा :

4

- (i) ब्राझील देशाला महासागराचा किनारा लाभला आहे.
 - (अ) पॅसिफीक
 - (ब) अटलांटिक
 - (क) हिंदी
 - (ड) आर्क्टिक
- (ii) पाणलोट क्षेत्राच्या दृष्टीने भारतातील ही दुसऱ्या क्रमांकाची नदी आहे.
 - (अ) नर्मदा
 - (ब) गोदावरी
 - (क) तापी
 - (ड) भीमा
- (iii) ब्राझीलमधील अजस्र कड्याच्या अडथळ्यामुळे किनारी भागात प्रकारचा पाऊस पडतो.
 - (अ) आरोह
 - (ब) आवर्त
 - (क) प्रतिरोध
 - (ड) प्रत्यावर्त
- (iv) भारताचे दरडोई उत्पन्न ब्राझीलपेक्षा कमी आहे, कारण
 - (अ) मोठे कुटुंब
 - (ब) अन्नधान्य कमतरता
 - (क) कमी राष्ट्रीय उत्पन्न
 - (ड) प्रचंड लोकसंख्या

2. योग्य जोड्या लावा :

4

'अ' स्तंभ	'ब' स्तंभ
(a) मनमाड	(i) सर्वात लहान राज्य
(b) ब्राझील	(ii) साग
(c) गोवा	(iii) रेल्वेस्टेशन
(d) सदाहरित वने	(iv) सांबा नृत्य
	(v) रबर
	(vi) कथक नृत्य

3. खालील विधाने योग्य की अयोग्य ते लिहा (कोणतेही चार) :

4

- भारताचे सर्वात दक्षिणेकडील टोक रामेश्वरम् हे आहे.
- गंगा-ब्रह्मपुत्रा नदी प्रणालीच्या त्रिभुज प्रदेशाला सुंदरबन असे म्हणतात.
- ब्राझीलच्या किनारी भागात विषुववृत्ताजवळ तापमानात फारसा फरक पडत नाही.
- वाघ आणि सिंह हे दोन्ही प्राणी असणारा भारत हा जगातील एकमेव देश आहे.
- ब्राझीलच्या पश्चिम भागात दाट लोकवस्ती आहे.

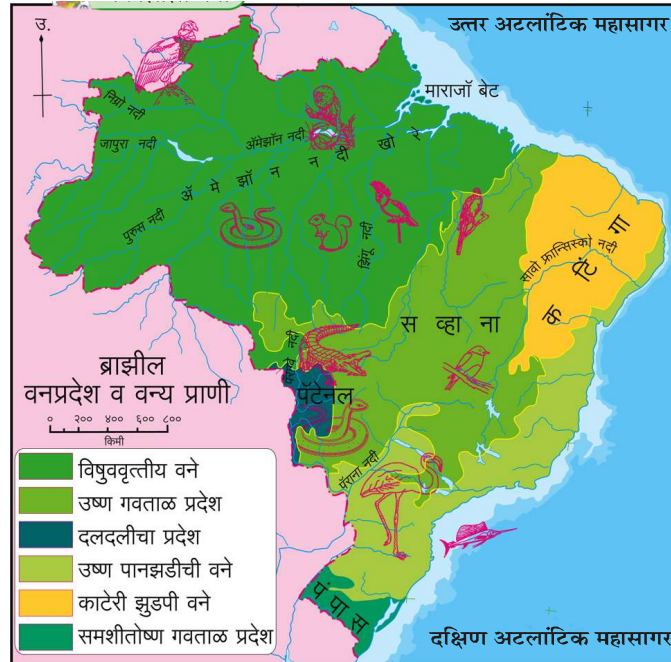
4. (अ) भारताच्या नकाशा आराखड्यात माहिती भरा व सूची तयार करा (कोणतेही चार) :

4

- कर्कवृत्त
- अरवली पर्वत
- नर्मदा नदी
- पश्चिम घाटातील सदाहरित वने
- लोकसंख्येची घनता कमी असलेले राज्य—हिमाचलप्रदेश
- विशाखापट्टणम बंदर.

(ब) खालील ब्राझीलच्या नकाशाचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

4

--	--	--	--	--	--	--	--

प्रश्न :

- (i) नकाशा काय दर्शवितो ?
- (ii) ब्राझीलच्या दक्षिणेकडील समशीतोष्ण गवताळ प्रदेशाचे नाव काय ?
- (iii) अॅमेझॉन नदीखोरे कोणत्या वनप्रदेशात आहे ?
- (iv) कटिंगामधून वाहणाऱ्या नदीचे नाव काय ?
- (v) उत्तर अटलांटिक महासागरातील बेटाचे नाव काय ?

5. भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही दोन) :

6

- (i) हिमालयातील नद्या बारमाही वाहतात.
- (ii) भारत व ब्राझील या दोन्ही देशांमध्ये मिश्र अर्थव्यवस्था आहे.
- (iii) लोकसंख्या एक महत्वाचे संसाधन आहे.
- (iv) सावो पावलो येथे मानवी वस्ती केंद्रित झालेली आहे.

6. (अ) खालील सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे रेषालेख तयार करा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

6

ब्राझील-नागरी लोकसंख्येची टक्केवारी (1960 ते 2010)

1960	1970	1980	1990	2000	2010
47.1	56.8	66.0	74.6	81.5	84.6

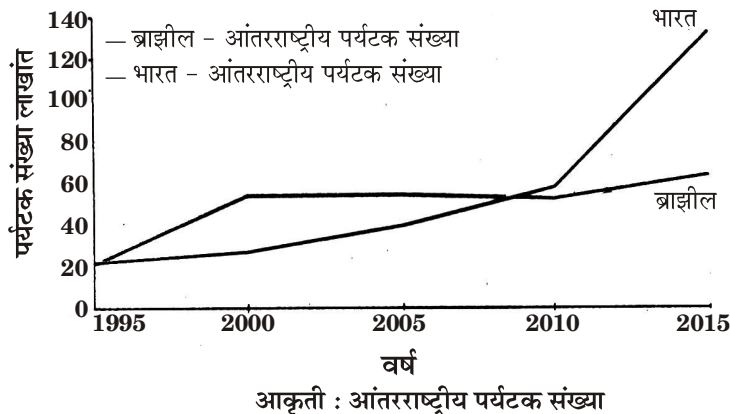
प्रश्न :

- (i) आकडेवारीतील वर्षांतर किती आहे ?
- (ii) सन 2000 ते 2010 या वर्षात नागरी लोकसंख्या किती टक्क्यांनी वाढली ?
- (iii) सर्वात कमी लोकसंख्येची टक्केवारी कोणत्या साली दर्शवते ?

किंवा

(आ) खालील आलेखाचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

6

प्रश्न :

- (i) कोणत्या प्रकारचा आलेख आहे ?
- (ii) 2000 साली कोणत्या देशामध्ये अधिक पर्यटक आले ?
- (iii) कोणत्या वर्षापासून ब्राझीलपेक्षा भारतामधील परदेशी पर्यटकांची संख्या वाढलेली दिसते ?
- (iv) 1995 मध्ये भारतातील आंतरराष्ट्रीय पर्यटकांची संख्या किती आहे ?
- (v) या आलेखात कोणत्या बाबी दर्शविल्या आहेत ?
- (vi) कोणत्या वर्षी ब्राझीलची आंतरराष्ट्रीय पर्यटन संख्येत वाढ दिसून येते ?

7. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

8

- (i) क्षेत्रभेट म्हणजे काय ? त्याची आवश्यकता स्पष्ट करा.
 - (ii) भारताच्या हवामानातील हिंदी महासागर व हिमालयाचे महत्त्व थोडक्यात सांगा.
 - (iii) ब्राझीलमधील उद्योगांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
-